

Ogólnopolska konferencja hydrograficzna na temat „Naturalne i antropogeniczne przemiany jezior i mokradeł w Polsce” (Bachotek, 22—24 IX 1988 r.)

Konferencja została zorganizowana przez Komisję Hydrograficzną Polskiego Towarzystwa Geograficznego i Instytut Geografii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. W ośrodku wypoczynkowym UMK nad jeziorem Bachotek, jednym z piękniejszych jezior Pojezierza Brodnickiego (uroki tego pojezierza można było poznać podczas wycieczki), zebrało się ok. 70 uczestników konferencji. Byli to przedstawiciele instytutów geograficznych z różnych ośrodków, Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Instytutu Ochrony Środowiska, Instytutu Melioracji i Użytków Zielonych, Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie, Instytutu Biologii UMK, Instytutu Rybactwa Śródlądowego, Instytutu Ekologii PAN i in. Przed rozpoczęciem obrad uczestnicy otrzymali obszerny tom, pod redakcją Zygmunta Churskiego, zawierający rozprawy, artykuły i streszczenia referatów przygotowanych na tę konferencję.

Wygłaszane referaty zostały pogrupowane w trzy bloki tematyczne. Blok pierwszy nosił tytuł „Warunki rozwoju jezior i mokradeł” i zawierał m.in. referaty omawiające tendencje zmian jezior i mokradeł w okresie tysiącleci. Poziom wody w jeziorach ma swoje fluktuacje. Zwykle były one związane ze zmianami wilgotności klimatu, ale niekiedy miały również inne uwarunkowania. Ostatnie tysiąclecie to raczej wzrost poziomu wody, który jednak jest niwelowany przez działalność człowieka: drenowanie, prostowanie koryt rzek itp. Bardzo interesujące możliwości rekonstrukcji zmian poziomu wody w jeziorach dają znaleziska archeologiczne, np. domostwa palowe.

W drugim, najobszerniejszym bloku omawiano „Rozwój jezior w okresie współczesnym”. Liczne referaty poświęcone były takim zagadnieniom, jak termika jezior, tendencje zmian zjawisk lodowych, wahania poziomów wody, zmiany powierzchni jezior w Polsce. W dwóch referatach omawiano zmiany jakie zaszły w Jeziorze Żarnowieckim po uruchomieniu elektrowni szczytowo-pompowej; uwzględniono zjawiska hydrodynamiczne oraz kierunki degradacji systemu limnologicznego. Bardzo interesująca była seria przezroczy obrazująca skutki i losy przypadkowego osunięcia się do jeziora Brzeźno stromego zbocza. Osuwisko spowodowało m.in. sfałdowanie osadów dennych i wypchnięcie ich w postaci wyspy ponad powierzchnię wody.

Dużą grupę referatów w tym bloku tematycznym wypełniały zagadnienia zwią-

zane z pogarszającą się jakością wód jeziornych. Omawiano zjawiska wzrostu żywności i zanieczyszczenia zarówno pojedynczych, konkretnych jezior, jak i wszystkich jezior w skali kraju. Przedstawiono wyniki wieloletnich badań obrazujące zmiany chemizmu wód jeziornych oraz składu jakościowego i ilościowego fitoplanktonu, zooplanktonu, zoobentosu i ichtiofauny.

Trzecia część konferencji była poświęcona „Rozwojowi mokradeł w okresie współczesnym”. Losy mokradeł bardzo silnie związane są z działalnością człowieka. Z jednej strony są to celowe, ale nie zawsze przemyślane melioracje, powodujące zanik mokradeł i zmiany siedlisk glebowych, z drugiej — uboczne skutki działalności gospodarczej, głównie wydobywczej. Ta ostatnia działalność powoduje albo zanik terenów podmokłych, jak np. w rejonie Bełchatowa, gdzie lej depresyjny przekroczył już 400 km², albo osiadanie terenu i tworzenie się bardzo licznych, jak np. na terenie województwa katowickiego, zbiorników poeksploatacyjnych.

Bardzo ożywione były dyskusje po poszczególnych referatach i po całych blokach tematycznych, choć dotyczyły na ogół spraw oczywistych. Podnoszono konieczność ochrony jezior i mokradeł oraz utrzymania mozaikowości terenu, narzekano na błędne inwestycje, fascynację techniką i gigantomanię powodujące wzrost zanieczyszczenia i eutrofizacji wód. Poza zainteresowaniem i akceptacją zagadnienia rekultywacji jezior wzbudzały także głosy krytyczne. Wyrażano w nich pogląd, że nie jest to leczenie przyczyn, lecz skutków, i że prowadzi ono do samouspokojenia. Powszechnie wyrażano zdanie, że zbyt mało jest obserwacji ciągłych prowadzonych zwłaszcza w jeziorach a dotyczących m.in. zmian powierzchni i jakości wody.

Konferencja zgromadziła wyjątkowo szerokie grono specjalistów świadczące o dużym zainteresowaniu tematem i potrzebie dyskusji nad przyczynami i skutkami przemian jezior i mokradeł w Polsce. Konferencja ta niewątpliwie powinna przyczynić się do integracji specjalistów reprezentujących różne dziedziny nauki.

Krzysztof Lewandowski